

ATIKTAN SANATA
FROM WASTE TO ART

Prof. Dr. Canan Deliduman

Öğr. Gör. Alper Aydın

Karatay Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, (Konya)

Özet

Tabii kaynakların bilinçsizce kullanılması ve tüketilmesi çevre kirliliğinin hızla artmasına, kuraklık ve iklim değişikliğine neden olmaktadır. Tarih boyunca çevre kirliliğinin önlenmesi ve hayvanların korunmasına yönelik çalışmalar içinde Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Çınar ağacının dalının kesilmemesi için, köşkün kaydırılması" etkileyici bir örnektir. Ulusumuzu pek çok konuda olduğu gibi, sanatı kavrayış konusunda da yönlendiren kişi Atatürk'tür. 1923 yılında Ankara Halkevi'nde ressamlarla yaptığı bir söyleşide Atatürk, şöyle demektedir: "Sanatçı, toplumda uzun çalışma ve çabalardan sonra alınanda ışığı ilk hisseden insandır." Sanatçıların doğru yönlendirilmeleri toplumların kültür ve medeniyet seviyelerini yükseltecektir.

Günümüz çevrecilik anlayışında her atık çöp değildir ifadesine dayanarak çevreye duyarlı sanatçılar tarafından, kullanım dışı kalan, dönüştürülebilir atık malzemelerin çeşitli geri dönüşüm yöntemleri ve yaratıcı süreçler sonucunda sanat yapıtlarına dönüşmesi atıktan sanat kavramını özetleyebilir. Sanayi Devrimi sonrası tüketime yönlendirilen insan, ihtiyacından daha fazlasına sahip olmaya başlar. Bu durumla birlikte hakim olmaya başlayan "kullan-at" fikri, bir çok değeri de çöpe atmamıza neden olan bir süreci başlatır. Bu süreçte harekete geçen çevresel duyarlılığına sahip sanatçılar sıradan olanı hatta gözden çıkarılmışı başka bir şeye, sanat yapıtına dönüştürdüler.

Çöpten topladığı binlerce parçayı bir araya getirerek ünlülerin portrelerini resimleyerek Jason Mecier, insanların evlerinde kullanıp attığı plastik malzemelerle heykeller yaparak Sayaka Kajita Ganz, lastiklerin kontrol dışı tüketimine tepki olarak atılan lastikleri yaptığı çalışmalarla, Yong Ho Ji Ha Schult çevre ile sanat bağlamında önemli eserler gerçekleştirdiler.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Atık, geri dönüşüm, çevre, sanatçı

Abstract

The increase in environmental pollution and exploiting natural sources unconsciously lead to drought and change in climate. Within the studies into the prevention of environmental pollution and protecting animals throughout history, the idea of “construction of the mansion to a nearer place in order not to cut down a maple tree” is so great. Atatürk is a person encouraging people to art as in any other issue. In a talk with the painters of Ankara Halkevi in 1923, he pointed out “Artist is a person feeling the light in his forehead after long and devoted works in a society”. Guiding artists in a good way would enhance the cultural and civilization levels of societies.

Environmental conscious artists could create an Art from Waste by using recycling waste material that are out of use as a raw material through various reproduction processes. Guided to consumption after Industrial Revolution, human being started to have more than he needs. With this idea, “throw-away” idea became dominant. This ideology led to tossing many other values out. Once again, environmental friendly people acted and turned anything that was thrown away into invaluable things. They even turned wastes into amazing works of arts using their creativity, artistic and aesthetic senses with these materials.

Jason Mecier, painting the portraits of famous people by bringing thousands of parts collected out of wastes, Sayaka Kajita Ganz, with the sculpts made of waste plastic material used at home, and Yong Ho Ji Ha Schult, with the waste tyres in a protest to uncontrolled use of tyres, produced significant works of arts in the context of environment and art.

Keywords: Keywords: Waste, recycling, environment, artist

Giriş

"Tüm insanlar dünyanın görünüşü karşısında bir nebze etkilenir; hatta bu bazı insanlar için haz derecesindedir. Bu güzellik aşkı zevktir. Bazıları da aynı aşka öyle bir aşırılıkla sahiptir ki, hayranlıkla yetinmez, onu yeni formlarla somutlaştırma arayışındadırlar. Güzelliğin yansımaları sanattır" (Ralph, 2014:28).

"Sanat doğanın insan sürecinden geçmiş halidir. Böylece doğa sanatta, kendi ilk çalışmalarının güzelliği ile dolu olan insan iradesi üzerinden işler" (Ralph, 2014:29). Bu insan iradesi günümüzde doğayı baz alarak güzel çalışmalar üretmek yerine doğaya zarar veren eylemlerde bulunmaktadır. Bu eylemlerin sonucu olarak insan oğlunun doğaya verdiği zararı biraz olsun telafi etmeye yönelik uygulamalardan biridir atıktan sanat eserleri üretmek. Üstelik yalnızca ortaya 3 boyutlu bir nesne koymakla da kalmaz, ayrıca farkındalığa sahip insanoğlu için bu durum aynı zamanda dünyaya verilen zararı kendi bedenindeki bir yaraymış gibi hisseder ve acı çeker onun için, onun için şiirler yazar, şarkılar besteler, mimari yapılar inşa eder.

Geri dönüşüm mümkün müdür?

"Doğa hiçbir hatayı affetmez. Onun eveti evet, hayır hayırdır. Tarım, Astronomi, Zoolojideki ilk adımlar kaderin hep doğadan yana olduğunu ve onun yığın ve enkazları içinde mutlak ve kullanışlı sonuçlar olduğunu gösterir" (Ralph, 2014:44). Biz bugün doğanın üzerinde onun sadece bir parçası olduğunu unutup onun sahibi ve sadece tek egemen güçmüş gibi yaşıyor ve doğayı kontrol etmeye çalışıyoruz.

"Bütün dünyada seller, kuraklık, ve büyük orman yangınları yaşıyoruz. kuzey buz denizinde buzlar eriyor, tayfunlar ve sıcak hava dalgaları binlerce kişiyi öldürüyor. Ormanlar hızla yok oluyor, çöller büyüyor, canlı türleri her geçen gün tükeniyor ve biz hala tüketmeye devam ediyoruz ve bizim için çalan çanları duymazlıktan gelmeye devam ediyoruz "(Thich, 2015: 17).

Hepimiz biliyoruz ki güzel yeşil gezegenimiz tehlikede. Bizim dünya üzerindeki yürüyüşümüzün bütün hayvan ve bitkiler üzerinde büyük etkisi var. Yine de biz, sanki günlük hayatlarımızın, dünyanın bu haliyle ilgisi yokmuşçasına yaşamaya devam ediyoruz. Uyurgezer gibiyiz, ne yaptığımızı nereye gittiğimizi bilmiyoruz. Uyanıp uyanmamamız toprak ananın üzerinde farkındalıkla yürüyebilmemize bağlı. Dünyanın her yerinde

yankılanan farkındalık anlarını duymak zorundayız. Çocuklarımız ve torunlarımız için, onlar için bir geleceği mümkün kılacak yaşam biçimlerini öğrenmeye başlamak zorundayız. (Thich, 2015: 18)

Dünyanın şu anda içinde bulunduğu durumu yaratan, çevreye zarar veren ekonomileri uygulayan bilinçsiz üretim ve tkettir. Küresel ısınmayla ve feci sonuçları olan iklim değişikliğiyle karşı karşıyayız , şiddeti, nefreti, ayrımcılığı ve çaresizliği besleyen bir ortam yarattık ama aslında kendi evimize saldırıyoruz.

"Miladını doldurmuş ürünlerin ve atık malzemelerin şimdiki gibi sürekli olarak elden çıkarılmadığı farklı bir yaşam tarzı kurgulayarak, insan yapımı ya da doğal nesnelere geri dönüştürerek, yeniden kullanarak veya asli işlevlerinin dışında farklı amaçlara yönelik tasarımlara tabi tutarak sürdürülebilir çözümler üreten bazı sanatçıların bu konulara getirdikleri farklı yorumları bulunmuştur. Sanatçılar bu konulara genel yükümlülüklerinin bilincinde- sorumlu vatandaşlar olarak eğilirken aynı zamanda hem doğal hem de sentetik "şeylerin" reticisi ve profesyonel kullanıcısı olmalarının getirdiği özel konularının da son derece farkındadırlar. atık malzemelerden meydana getirdikleri sanatçı stüdyoları hakkında "Habitat for Artists" [Sanatçılar için Habitat] kolektifinin kurucusu Simon Draper'in da söylediği gibi: "...bu kişisel çalışma alanları, ilerinde çalışan sanatçıları, yaratıcı gereksinimleri üzerinde düşünmeye sevk etmenin yanı sıra evsel ihtiyaçlarımız içinde bir metafor görevi görüyor. Maddeleri, enerji ve toprağı kullanırken tkettimiz konusunda nasıl daha yaratıcı olabiliriz? daha azıyla daha fazla üretim, canlı ve içinde yaşayabileceğimiz bir toplum ve kültür inşa edebilir miyiz?"(Brown,2014:144)

Kullan At Kültürü

Atıklardan sanat eserleri üretmek "evreyi kirleten, boğan ve derin izler bırakan, hayvanlara ve insanlara aynı şekilde zarar veren tükettim artıklarının ve endüstriyel atıkların umursamaz ve acımasız bir biçimde bertaraf edilmesine incelikli ima ya da doğrudan suçlama yoluyla ciddi eleştiriler getirerek kullan-at kültürüne tepki göstermektedir. Bunun için bir çok proje, korkunç irkinlikteki manzaralardan muazzam güzelliğe görüntüler çıkarak sözde medeni toplumumuzla günlük hayattaki eylemlerimiz arasındaki çarpıcı zıtlıklara dikkat çekmeye çalışmaktadır. Çeşitli durumlarda sıkça karşımıza çıktığı üzere, hem çevreyi mahveden hem de varoluşlarını sürdürmek için doğaya bağımlı durumda olan canlılara büyük zararları dokunan kirliliğin arkasındaki en önemli faktörlerden biri, yerel ve küresel siyasettir. Bir çok uzmanın bu yüzyıldaki büyük savaşların ideolojik ve dini sebeplerden değil, özellikle su ve

enerji gibi azalmakta olan doğal kaynaklara kimin sahip olacağı üzerine çıkacağını düşünmesine şaşmamalı"(Brown, 2014:145). Her ne kadar geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik üzerine dünyada çok fazla çalışıp üreten sanatçı olsa da bu anlamda en etkililerini örnek verilmesinin bu konunun dinleyicilerin beyninde sağlam bir yer edineceğini düşünerek, farklı pratiklerden en önemli sanatçıların insanların dikkatini çeken ve bakan, dinleyen kişinin beyninde bir kıvılcım yaratan durumun ciddiyetini ortaya koyan çalışmaları örnek vermek uygun olacaktır. Bu anlamda ilk sanatçı bir şarkı sözüyle bildiride yer almaktadır ve mimari bir örnekle devam edip üç boyutlu heykeller üreten sanatçılara yer verilmiştir.

Nicki Minaj'ın "Anaconda" şarkısı ile çevre kirliliğini protesto etmek

Sürekli burun kanamaları, genital bölgede rahatsızlıklar, beyin hasarları, yetişkin ve çocuk ölümleri... Bütün bunlar Hindistan'ın Kodaikanal bölgesinde yaşanmış ve etkileri sürmeye devam eden olaylar. Nedeni ise Hindistan Unilever tarafından usulsüzce çevreye saçılan cıva atıklarının toprağa ve suya karışması. Fabrika 2001'de kapatılmış. Fakat daha sonrasında ölümler devam etmiş. Cıva zehirlenmesinden dolayı 45 yetişkin ve 12 çocuk hayatını kaybetmiş. Orada yaşamaya çalışan insanların çoğunda üreme sistemleri bozuklukları, düşükler, nörolojik sıkıntılar ve hatta kalp rahatsızlıkları sıkça görülmeye devam etmiş.

Yetkililerin oluşan hastalıkların ve çevre kirliliğinin sorumluluğunu almaması üzerine Greenpeace olayı yakından inceleyerek bir rapor yayınlamış. Eylül, 2004 tarihli alan inceleme raporlarına göre durum çok vahim. 1984 yılında Amerika'dan Kodaikanal bölgesine taşınan fabrika olası tehlikeler hakkında ne bölge halkını ne de çalışanlarını bilgilendirmiş. 90'lı yılların sonuna doğru arazide biriken cıva kirliliği izin verilebilen limit 01 mg/kg dozunun yüzlerce kat üzerine çıkmış. Devam eden yıllarda ise fabrika birkaç tonu bulan atıklarını çevreye atmış.

Hâlâ etkilerini yaşayan 11 aile, aktivistler ile yakın zamanda bir araya gelmiş. Firmanın genel merkezinin bulunduğu Andheri, Mumbai'ye giderek hastalanan ve ölen yakınlarının fotoğraflarını taşıdıkları protestolar düzenlemişler. Bugün ise seslerini duyurmak ve firmanın yarattığı zararı temizlemesini sağlamak için son çare olarak popüler kültürü deniyorlar. Rap şarkıcısı Sofia Ashraf, Nicki Minaj'ın milyonlar tarafından bilinen "Anaconda" şarkısının sözlerini uyarlayarak olaya dikkat çekmek istiyor. Şarkının sözlerinin bazı kısımlarının Türkçe çevirisi ile şöyle:

“Unilever geldi ve topraklarımızı kirletti. Ne derler bilirsiniz. Fabrikamız çok güvenli dediler. Çalışanlar her gün zehirli cıva ile uğraştılar. Çalışanlarını dinlemediler. Peki, ya cıva zehirlenmeleri ne olacak? Hayatımızı tehdit ediyor, çocuklar acı çekiyor.”

Kodaikanal asla, Kodaikanal asla, Kodaikanal asla geri adım atmayacak, siz bunu hemen şimdi telafi etmezseniz.

Unilever, pisliğini temizle!” (<https://gaiadergi.com/nicki-minajin-anaconda-sarkisi-ile-cevre-kirliligini-protesto-etmek/>)

Sıradışı bir mimarın hikayesi "Garbage Warrior"

Bir buffalo sürüsü geçiyor Michael Reynolds'ın yanından. Reynolds şöyle diyor: *“Bu buffalo sürüsündeymişim gibi hissediyorum kendimi ve hepsi bir metrelik uçuruma doğru izdihamla koşuyorlar”. Dosdoğru uçuruma doğru koşuyorlar. Ben o sürünün içerisindeyim ve diyorum ki; oraya gitmiyorum, o yoldan aşağı gitmiyorum. Bu yüzden bir şekilde bütün sürüyü etkilemeliyim ki, sağa veya sola dönecek ve bu kenardan aşağı düşmeyecek olsunlar. Ve eğer insanlık gezegeni kurtarılmayacak hâle sokulursa öldüm.”*

Bu sözleri söyleyen Mimar Michael Reynolds; 35 yıldır New Mexico'nun çöllerinde radikal sürdürülebilir yaşamla ilgili denemeler yapıyor. Ona göre en büyük ilerleme hatalar yapmakla evrimleştiğine olan inancı. Yani “hata yapabilme hakkı.” Evet, o hata yaparak özgür olduğunu ve kendisini özgür hissettiğini söylüyor bize. Ama herkes onun gibi görmüyor. Onun bu düşüncelerini hayalperestlikten başka bir şey olmadığını sanıyorlar ve gerçek dışı olarak gördükleri bu çalışmalarını askıya almaya çalışıyorlar. Onun yaşamış olduğu zorluklara değinmeden önce, mimarın hayali ve gerçekleştirdiği bu devrim hakkında birkaç noktaya değinmekte yarar var.

Garbage Warrior Türkçe ismi ile Çöp Savaşçısı. Reynolds bir Amerikalı, öncelikle Amerika'da yeni mimarlığın ve yeni bir hayat tarzının peşine düşüyor. Amacı, doğaya zarar vermeyen, kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilen evler inşa etmek. Bunu yaparken kullanacağı tek şey; kullanılmayan atıklar, pet şişeler, lastikler. Ama daha çok ihtiyaç duyduğu şey; deneme ve yanılma yöntemiyle *“hata yapabilme özgürlüğünü elde ederek düşüncelerini rahatça gerçeğe dönüştürebilecek bir ortam bulmak.”* Reynolds; kendi kendine yetebilecek kadar üreten, ısıyı doğadan alıp içeride tutan, suyu kendisinin bulduğu, doğa ile

uyumlu ve doğaya herhangi bir zarar vermeyen, paranın geçmediği, herkesin kendi ihtiyaçlarını karşılayabileceği evler inşa ederek, içinde yaşanan tüketim sistemine sürdürülebilir bir yaşamı inşa etmektedir. Onun benimsediği doğayla uyumlu bu mimari sistem, hiç kuşkusuz; tüketimle çıkılmaz bir yola sapan biz insanlara, sonumuzun nereye gittiğini de gösteriyor ve bizi uyarmaya çalışıyor her şey için çok geç olmadan.

Sıra dışı bir mimarın yaşadıkları ve doğa için savaşan bir hippinin hayatını, yaşadığı zorlukları. Amerika gibi kapitalizmin hâkim olduğu ve kapitalizm ile tüketen, tek tipleştiren, doğayı ranta açan bütün düşüncelere karşı geliyor ve geliştirdiği sürdürülebilir mimarisi ile çöpleri geri dönüştürerek bunun savaşını veriyor.

Resim 1, Reynolds Yapmakta Olduğu evlerden birinin önünde, (<https://gaiadergi.com/sira-disi-bir-mimar-hikayesi-garbage-warrior/>)

Reynolds, Cincinnati şehrinin üniversitesinde mimarlık okuluna gitmiş, diplomalı bir mimar. Ama bu mimarlığın, gezegenin yaşamış olduğu sorunlar karşısında duyarsız kaldığına inanmış ve beş para etmediğini düşünmüş. Gezegenle hiçbir alakası olmayan bir mimarlık anlayışına karşı, gezegenle uyumlu ve gezegeni kurtaracak sürdürülebilir bir mimarlık anlayışını ortaya atmış. Ona göre mevcut tüketime dayalı mimarlık, insanları kendilerine bağımlı hale

getirmekle kalmayıp birçok sorunla da baş başa bırakıyor. Bu tüketime dayalı mimarlığın doğanın tüketilmesini durduramadığı gibi insanların ihtiyaçlarını da karşılamadığını söylüyor.Reynolds, “Gezegeni yaşanmayacak hâle getiriyoruz ve gezegeni tekrar yaşanabilir kılmak için yeni bir yaşam tarzı geliştirmeliyiz” diyor. Bunun en iyi yolu ise tükettiğimiz ve “çöp”olarak adlandırdığımız eşyaların, doğaya bıraktığımız tahribatların tekrar geri dönüştürülmesi ile olur. (<https://gaiadergi.com/sira-disi-bir-mimar-hikayesi-garbage-warrior/>)

Bir Geri Dönüşüm Hikayesi- Vik Muniz

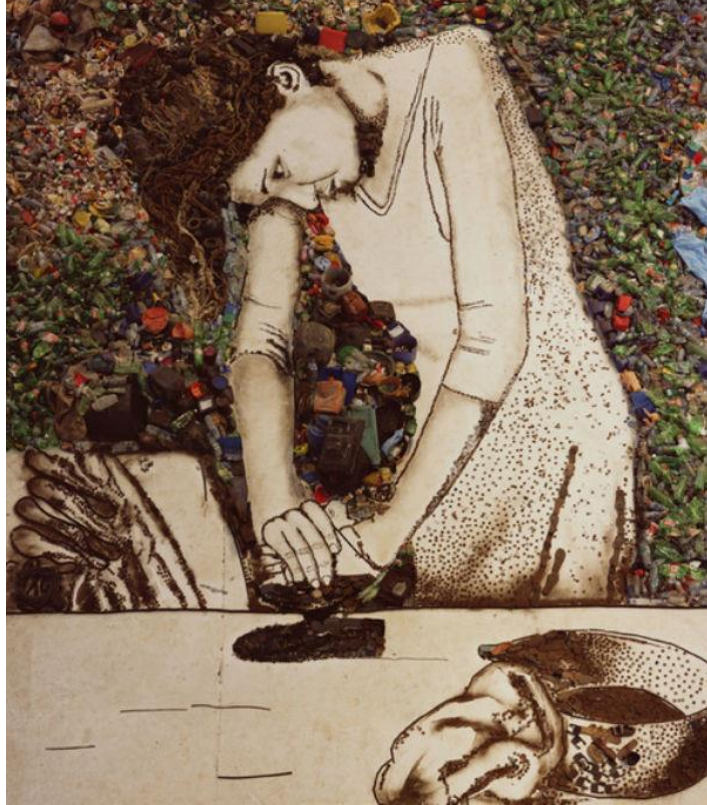
Çoğu insanın duymuş olduğu mavi kapak toplama projesi ya da atık yağların toplanması, çeşitli mekanlara bitmiş piller için kutular bırakılması, firmalarda kağıt geri dönüşüm kutularının olması çok güzel hareketler. Birkaç sene önce bu kadarını bile hayal etmek imkansızdı. Birkaç sene sonra da bu günlere baktığımızda ne kadar geride olduğumuzu anlayacak kapasiteye gelmiş olacağız

Geri dönüşüm sanata dökülünce o çöp olarak baktığımız atıklar ayrı bir değer kazanıyor. Farkına varmadan geri dönüşüme daha fazla dikkat çekmiş oluyor. İşte bunu yapan bir sanatçıdan bahsetmek gerekirse Vik Muniz tam anlamıyla bir dahi.

1961 yılında Sao Paula’da dünyaya gelen Vik Muniz, sanata insanın bakış açısını değiştiriyor. Çikolata ya da şekerle, hatta süt tozuyla yaptığı eserler de var ve şahsi kanaatim bunu sadece geri dönüşüme dikkat çekmek için yapmıyor, gerçekten sanat olarak gördüğü için yapıyor. Atığın ve çikolatanın ya da reçelin bir arada kullanılması insana hayatı hatırlatıyor. Bazı eserleri var ki, insanı saatlerce onu incelemeye itiyor. Baktığınız da orada bir çikolata parçası ya da şeker görmüyorsunuz, özellikle bazı eserlerinde gözler sizi hapsediyor. Karşı koyamadığınız bir sarmalın içinde buluyorsunuz kendinizi. Brezilya’lı sanatçı Vik Muniz kendini bu malum atıklara ifade etmesini seviyor. Siz ona reçel, ya da çikolata verin ya da artık işe yaramaz olduğunu düşündüğünüz bir çivi verin, o da size bunlardan birini yapsın. Bir kaldıraçla dünyayı yerinden oynatanların olduğu dünyaya az bile! Sanatçının bu tablolarının yanı sıra Waste Land / Çöplük adında bir filmi de var, bu filmde bir sanat eserinin adım adım nasıl ortaya çıkmış olduğuna şahit olmuş oluyorsunuz. Ayrıca böyle bir sanatçıyı da daha yakından tanıma imkanı buluyorsunuz. Bu belgeselde Vik Muniz dünyanın en büyük katı atık toplama merkezi olarak bilinen Rio de Jenerio yakınlarındaki Jardim Gramacho’da çalışan çöp toplayıcılarının portrelerini yapıyor.

(<http://www.emilianata.com/2014/07/portre-bir-geri-donusum-hikayesi-vik.html>)

Sıradışı materyallerden yaptığı çalışmalarla tanınmış sanatçı Vik Muniz'i... Brooklyn'deki evinden memleketi Brezilya'ya... Rio de Janeiro'nun dışında yer alan dünyanın en büyük çöplüğü Jardim Gramacho'ya getiriyor Burada yapılan çalışmalarda Muniz, orada yaşayan renkli bir grubun fotoğraflarını çekiyor Ardından "geri dönüşüm" atıklarından bu portreleri yeniden yaratıyor...

Resim 2, Vik Muniz, *Ütü Yapan Kadın* (picture og Garbage), Atık Maddeler, 2009

(<http://vikmuniz.net/gallery/garbage>)

Resim 3 , Vik Muniz, *Maratın Ölümü* (picture of Garbage), Atık Maddeler, 2009
(<http://vikmuniz.net/gallery/garbage>)

Hayata dair güçlü perspektifleri olan bu insanlar bu çalışmayla çöplükteki hayatlarından çıkıp atıklardan sanatlarını yarattıkları ayrı bir dünyaya giriyorlar.

Jason Mercier - Sıradışı Mozaik Sanatı

Alışılmamış türde mozaikçimse formda çalışmalar yapan Jason Mercier oldukça tuhaf çalışmalar gerçekleştirmektedir Jason mercier amatör olarak kullanılmış plastik malzemelerle bir şeyler üretirken henüz bir çocuktur. atık malzemeler,erişteler iplikleri hapları mozaikleri ile dünyayı süsleyen, Barbie bebek bacaklarda, saç spreyi, makyaj ve çalışmasına uygun gördüğü her ne olursa olsun, ve daha aklınıza gelebilecek bir çok nesneyi çalışmalarında uygular. onun bu çalışmaları toplumsal poüler imgelere duyduğu hayranlıkla birleşti ve mizahi yönü güçlü olan ve ayrıca esprili, atık rengarenk parçalardan mozağimsi tarzda ünlü resimleri ortaya çıkardı.

Jason Mecier'in işlerine baktığımızda uzaktan, mozaikler her karakterin enerjisi yüksek bir biçimde tüm renkleriyle seyirciyle dialog kuruyor ancak çalışmaya yakından baktığımızda ne kadar uzun bir sürecin sonunda ortaya çıktığını verilen emekten anlıyoruz.

Resim 4, Jason Mercier, *Barrack Obama*, Atık Maddeler, (<http://www.pondly.com/2011/04/celebrity-trash-art-by-jason-mercier/>)

Sayaka Ganz

Sayaka Ganz duvar kabartma "Jungle Sunset" oluşturmak için "Pusuda" yinelenen parçaları kullanılır. Japon bir heykeltıraş olan Sayaka Ganz Jponya Brezilya ve Honkongda yaşadı, kendisi her ne kadar farklı coğrafyalardan yaşamış olan bir sanatçı olsada onun çalışmalarında güçlü bir japon etkisi vardır. Şu an sanatçı okumak için gittiği yer olan Hindistan'da

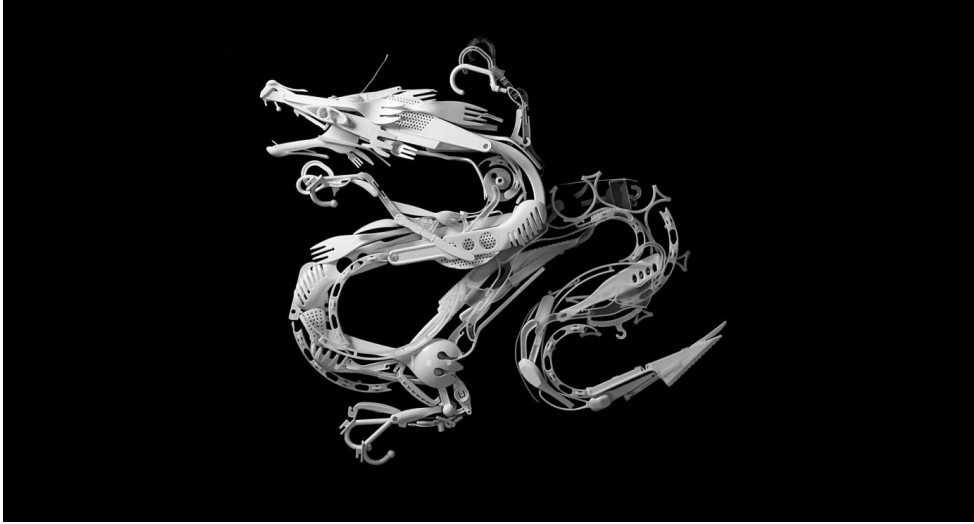
yaşamaktadır.

Resim 5, Sayaka Ganz, *Wayne*, Kullanılmış plastik mutfak malzemeleri, 2016, (<http://sayakaganz.com>)

Japon Şinto inançlarıyla yükseltilmiş bir kültürün içerisinde büyüyen Sayaka Ganz'a tüm nesnelere ve organizmaların ruhlarının olduğu öğretildi, küçükken çöp kutusundaki atılmış çöplerden ağlama sesleri geldiğini duyan Sayaka'nın hayatını bu durum etkiledi ve yaptığı çalışmaların ruhunu adeta ortaya koydu, kullanılmış plastik malzemeleri tekrar kullanarak kendi işlevinden çıkarıp birer hayvan formuna sokan Sayaka hareketli her an canlanacakmış gibi bir his yaratan heykeller yaptı

Sayaka geleceğin zor olacağına inanıyor biz insanlar için bu yüzden kullandığımız nesnelere mutlaka geri dönüştürmeliyiz diyor çünkü insan hayatının bir parçası olan bu nesnelere, yok olmadığı için onları hamedesinden yeniden üretmek yerine, tekrar geri dönüştürülmesi gerektiğini düşünüyor bu anlamda Sayaka'nın heykelleri bu durumun en güzel örneği olarak karşımıza çıkmakta.

Resim 6, Sayaka Ganz, *Fort Wayne*, Kullanılmış plastik mutfak malzemeleri, 2016, (<http://sayakaganz.com>)

Sayaka malzeme olarak geri dönüştürmeye uygun plastik ev nesnelere kullanarak hareketli hayvan heykellerini tasvirini oluşturur. Ganz'ın ürettiği bu heykellerin malzemeleri bağış yöntemiyle toplanmaktadır, ve aynı zamanda ganzın geri dönüşüme ve sürdürülebilirliğe katkıda bulunur. ganzın bu çalışmaları için toplama merkezleri kurulmuştur, ganz topladığı materyalleri rengine yada yapısına göre sınıflandırarak ayırır ve uygun bulduğu parçalardan aklındaki heykelini inşa eder. inşa etme sürecinde ise heykellerinin alt yapısında sağlam olması ve ayakta durması için metal konstruksiyon kullanarak iskeleti oluşturur ve plastik atıklarla formunu verir. Ganz'ın yaptığı bu çalışmalar süresi genellikle 1 ay sürer ve yüzlerce parçayı içerisinde bulundurur.

Yong Ho Ji

Yong Ho Ji O Seul Hongik Üniversitesi'nde heykel okumuştur ve korelidir. okulunu bitirdikten sonra tekrar okumak için New York'a taşınan sanatçının çalışmaları gerçekten benzersiz ve biriciktir.

Onun heykelleri genellikle gerilim yaratan mitolojik heykellerdir, çalışmalarını yaparken insan fiziksel yapısını referans alır ve biz kasları hissederiz heykellerinde ve titizlikle kestiği lastik parçalarıyla yaptığı heykelin etini, kasını, dokusunu ve organlarını adeta canlıymışçasına hissederiz, bu yüzden bu heykeller, her an harekete geçecekmiş izlenimi

uyandırır izleyicide. Sanatçının kullanılmış lastikleri titizlikle planlayarak kesip bir araya getirerek oluşturduğu heykeller dünyadaki geri dönüşüme önemli bir örnektir.

Bu genç Koreli sanatçı tarafından oluşturulan heykeller çoğunlukla mitler, modern bilim kurgu hikayeleri filmlerde görünen bilim-kurgu canavarlar, uzaylı yaratıklar ve genetiği değiştirilmiş organizmaları bize hatırlatır. Yong Ho Ji Sanat açıkça ifade ve bilimsel genlerin mutasyonu değiştirerek tamamen yeni bir form hayvan veya bitki ve hatta insan türleri oluşturarak doğaya meydan okuyan okuyan insan oğlunun durumunu yarattığı melez formlarla ironik bir şekilde ortaya koyar. Sanatçı çalışmaları izleyiciye modern toplumun değerleri hakkında sorular sormaktadır, bu anlamda sabit üretim lastikler tüketim sembolü olarak görülebilir.

Resim 7, Yong Ho Ji, *Bear*, Kullanılmış araba lastikleri, 2009, (yonghoji.com)

CHRIS JORDAN

Jordan kitlesel tüketimin, toprağın yüzeyi üzerindeki etkilerine, özellikle de atık materyal yığınlarının ve hurdaya ayrılmış tüketim ürünleriyle endüstriyel ürünlerin neden olduğu zararlara odaklanmaktadır. Form ve renklerin yüzeysel estetik güzelliği ile bilinçli bir çekicilik kattığı fotoğrafları bir yandan da gösterdikleri gerçeklerle tiksinti uyandırmaktadır.

ortaya çıkan imgeler, sanatçının, renklerin kompozisyonun ve kadraj lamanın estetik gücüne dair derin kavrayışı ve sanat tarihi bilgisini yansıtmaktadır.

Resim 8, Chris Jordan, *Girdap Mesajı*, 2009 (www.chrisjordan.com)

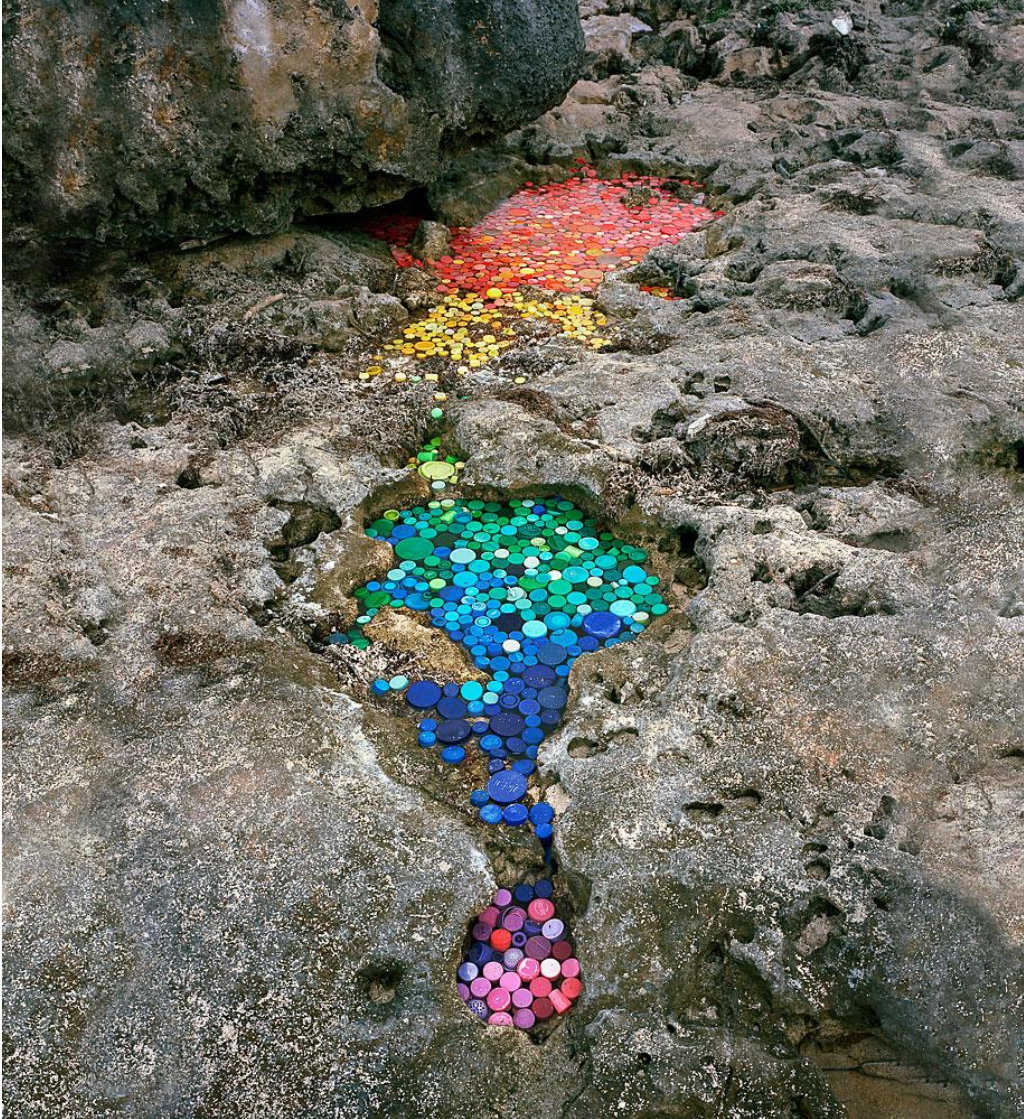
Sanatçı bu işlerle bilfiil insanların algılarını ve davranış tarzlarını değiştirmeye çalışmaktadır. Jordan amacını şöyle açıklamaktadır. "Amerika'da tüketim toplumunun bir parçası olarak kimseyi itham edecek halim yok; ancak şunu biliyorum ki cevabı olmayan zor bir soruyla baş başa kaldığımızda dikkatimizi kendi içimize çevirebiliriz ve belki orada bazı fikirler ya da eylemler gelişir. bu yüzden, bu fotoğrafların kültürel açıdan kendimizi sorgulamaya yönelik bir kapı açabileceğini umuyorum. (Brown, 2014: 156)

Alejandro Duran

Alejandro Duran, New York'ta yaşayan ve çalışan bir fotoğrafçı, yönetmen, şair ve eğitmenidir. Fotoğrafları, güzel sanatlar, moda ve doğayı kapsamaktadır. Meksika'nın devlet koruması altındaki en büyük doğa rezervi olan ve muazzam bir doğa güzelliğe sahip, Sian Ka'an kıyılarına okyanus tarafından taşınan plastik kirliliği ele alan ve devam etmekte olan bir projedir.

Sian Ka'an'a bir Şubat 2010'dan beri birçok ziyarette bulunan Duran burada karaya vuran plastik atıkları toplamaktadır. Tüm buluntuları ebat şekil ve renklerine göre gruplamakta, listelemekte ve fotoğraflamaktadır. Mümkün olduğu durumlarda, topladığı buluntuların ait

oldukları ülkeleri not etmektedir: bugüne kadar, altı kıtadan yaklaşık elli ülkeye ait bir çok nesneyi tarihleyerek belgelemiştir. Sanatçı, çevredeki manzaranın organik formlarını yansıtan, renge dayalı ve mekana özgü heykeller ortaya çıkarmak için toplayıp belgelediği döküntüleri Sian Ka'an kıyıları boyunca belirlediği yerlere taşımaktadır. Bazen, bu döküntüleri yapay bir düzen içinde kıyı boyunca özenle yerleştirerek sanki oraya dalgalar tarafından taşınmış ya da rüzgarla savrulmuş izlenimi yaratır;

Resim 9, Alejandro Duran, *Dökülme*, Atık Pet şişe kapakları, 2010
(<http://www.alejandroduran.com/washedupseries/>)

bazen de bu plastik ıvır zıvır, bir yosun, kök, nehir ya da meyvenin yerini alarak plastiklerin doğal çevrede yayılması ve çoğalmasını yansıtır. Ortaya çıkan fotoğraflar, renkleri, nesnelere ve biçimleri harmanlayarak onları canlı gibi görünen organik parçalara dönüştürmektedir: rengarenk plastik kapaklardan kaleydeskopik bir sel; boş, saydam şişelerden oluşan deniz köpüğü; kaplardan oluşan uçsuz bucaksız kan kırmızı bir nehir; yeşil gür ormanın içinden fişkıran kutu ve kasalar. Duran heykelleri fotoğraflarken, doğal ve suni ışığı bir arada kullanarak mevcut ve oluşturulmuş gerçeklikler arasındaki çizgiyi daha da bulandırmaktadır.(Brown 2014: 161)

David Mach

David Mach (18 Mart 1956 tarihinde, Methil, Fife doğumlu İskoç heykeltıraş ve montaj sanatçısıdır. Mach kitlesel üretim nesnelere toplulukları nasıl etkilediğinden etkilenir ve çalışmalarını toplulukları etkileyen bu kitlesel üretim nesnelere üzerine inşa eder. Genel olarak çalışmalarında; dergiler, oyuncak ayılar, gazete, araba lastikleri, maç sopası ve daha bir çok nesneyi kullanmaktadır. Sanatçının çalışmalarının bir çoğu geçici ve kamusal alanda uygulanmış olan müdahalelerdir.

Resim 10, David Mach, *Polaris*, 6000 Araba lastiği, 1983 (<http://igotchalk.blogspot.com.tr/>)

Mach'ın atık lastiklerden 1983 yılında oluşturmuş olduğu en etkili çalışmalarından biri kamusal alanda yaptığı deniz altı enstalasyonudur. March, kamusal alanı tıpkı bir deniz gibi düşünerek insanlarla deniz arasındaki sınırları ortadan kaldırmaya yönelik etkideki çalışmasında tıpkı bir deniz altını yarısı suyun içerisindeymişçesine mükemmel bir şekilde kurgulamış. Nükleer silahlanma yarışının olduğu bir dönemde yapılan enstalasyonda March bu çalışmayı protest bir iş olarak ortaya koymuştur. toplam 6000 araba lastiğinden oluşan ve adı polaris olan bu çalışmayı March Royal Festival Hall, South Bank Centre dışındaki bölgede sergilemiştir.(<http://igotchalk.blogspot.com.tr/>)

Sonuç

İnsanlık varolmadan önce oluşan dünya, insanın varoluş sürecini kapsayan binlerce yılda defalarca kendini yenilemiştir. Dünya üzerinde bulunduğumuz zaman dilimi içinde özellikle son 150 yıldır, insan hayatındaki ilerlemeye eş bir tahribat söz konusudur. Sadece 150 yılda yaptıklarımız yapabileceklerimizin büyük bir göstergesidir. Bu anlamda gelecek için verilmesi gereken kararlar söz konusudur, insanlık mı yok olacak, yoksa dünya mı? Bunun cevabını az çok tahmin etmek mümkündür, bu yüzden daha güzel bir gelecek yaşamak için bir çok önlemler alınmaktadır, bunların en önemlisi ise kullan at mantığıyla üretilen tüm nesnelere geri dönüştürülmesidir. Ancak her atık çöp değildir prensibi ile kentsel yaşamda geri dönüşümle birlikte ekonomiye getirisinin yanı sıra sanatta dünya üzerinde atıkları kendilerine referans alan heykeltıraş, ressam , mimar ve müzisyenler hayatlarıyla özdeş bir anlatım biçimine giderek atıklardan eser üretmektedirler.

KAYNAKÇA

KIRIŞOĞLU, Olcay Tekin. (2005). *Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BROWN, Andrew. (2014). *Güncel Sanat ve Ekoloji.* İstanbul: (Vahiy Tuna)Lal Yayınevi.

NHAT HANH, Thich.(2015). *Bizim Dünyamız.* İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.

WALDE EMERSON, Ralph. (2014). *Doğa.* İstanbul: Kafekültür Yayınevi

- http://www.chattanooga.com/articles/article_169547.asp (28, 03,2016)
- <http://www.highbeam.com/doc/1G1-12849291.html> (28, 03, 2016)
- http://www.chattanooga.com/articles/article_169547.asp (28,03, 2016)
- <http://ezinearticles.com/?The-Art-of-Recycling&id=2808121> (28,03, 2016)
- http://www.foe.co.uk/living/articles/imaginative_recycling.html (28,03, 2016)
- http://www.chattanooga.com/articles/article_169547.asp (14,03, 2016)
- <http://middletown-ct.patch.com/articles/the-art-of-recycling> (18,03, 2016)
- <http://myfrencheasel.blogspot.com/2009/02/art-of-recycling-recycling-for-art.html> (14,04, 2016)
- <http://www.davidrisley.com/the-art-of-recycling-blog-content/> (14,04, 2016)
- <http://www.brighthub.com/education/k-12/articles/36059.aspx?p=2> (14,04, 2016)
- <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1525/mua.2002.25.2.67/abstract>(17,04, 2016)
- <https://gaiadergi.com/nicki-minajin-anaconda-sarkisi-ile-cevre-kirliligini-protosto-etmek/> (18,04, 2016)
- <https://gaiadergi.com/sira-disi-bir-mimarin-hikayesi-garbage-warrior/> (21,04, 2016)
- <http://www.emilianata.com/2014/07/portre-bir-geri-donusum-hikayesi-vik.html>(17,04, 2016)
- <http://www.emilianata.com/2014/07/portre-bir-geri-donusum-hikayesi-vik.html><https://artaic.com/jason-mercier-unconventional-mosaic> (21,04, 2016)
- <art/https://en.wikipedia.org/wiki/SayakaGanz>. (17,04, 2016)
- <http://designmodo.com/yong-ho-ji/> (15,04, 2016)
- <http://www.designboom.com/art/ji-yong-ho-mutant-mythos-tire-sculptures/>(13,04, 2016)